

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 7. decembra 1864. ~

Gospodarske stvari.

Murva in kmetijstvo.

Tri vprašanja o murvoreji so važne:

1. Kako naj se rabi murvini les?

2. Kako njeno perje ali listje? in

3. ker prav za prav lajno (blato) svilnih črvičev iz murvinega perja nastaja, kako naj se pri kmetijstvu v prid obrača?

Kar se tiče prvega vprašanja, kako naj se namreč murvini les porabi, nam menda ne bo treba daleč odgovora iskati. Da ga mizar in strugar z veliko koristjo rabita, je pač krog in krog znana reč; če se namreč vrlo ugladi in olika, dobí zlatorumeno barvo, je žlahnemu jesenovemu lesu popolnoma podoben; trd pa skorej ravno tako kakor bukov. Je pa ta les še zato posebne cene, ker se iz njega napravljenega orodja ali hišne priprave črv nikdar ne loti, in sicer zato ne, ker noben mrčes svoje zalege v murvino lubje ali skorjo ne plodi.

Ce je tedaj murvini les koristen mizarjem, ga tedaj tudi kmetijski gospodarji zaničevati ne morejo, da bi si iz njega mnogovrstnih kmetijskih orodij in priprav ne napravljal, tem bolj, ker se murvini les lepo in enolično klata ali razcepiti dá. Veje in mladike, ki se o reji svilnih črvičev na drevesih zastran perja oklestijo, se v butare dovežejo in na suh kraj za kurjavo shranijo. Polena murvinih dreves so za kurjavo ravno tako dobre kakor bukove. Ako se pa še pomisli, da murvino drevo trikrat hitreje raste, kakor bukov, je pa dokaza dovelj, kolike vrednosti je murva tudi v tem oziru.

Kot živa meja je murvino grmovje, če se umno in pametno glešta, tako koristno, da ga nobena druga meja ne prekosi; nje goste in preraščene veje in mladike se po svojih grebenicah tako zgosté, da ne more nobena žival skozi. V taci murvinih mejah se noben mrčes ne drži; vsak drug mrčes, razun sviloprejk, se murvinega drevesa ogiblje. Če se po taci živih mejah, ob času reje svilnih črvičev, perje striže, se tako oličijo, da jih je res lepo viditi in se še v istem letu obrastejo.

Kako pa z murvinim perjem?

Razun porabe murvinega perja za krmo sviloprejkam, ga umni gospodar tudi za druge reči s pridom rabi. V jeseni, kadar začne po prvi ali drugi zmrzlini perje ali listje z drevja padati, mora gospodar listje, kar ga je še ostalo na murvah, otresti ali pa z dolgimi prekljami z vej in mladik polahkoma in brez škode za lubje, otepsti. Listje se pograbi, in po kakošnem travniku raztrese, da se dobro posuši. Suho listje se pozimi ravno tako poklada živini kakor druga

klaja. Ravno tako se ž njim ravna, kakor s senom, pomeša se namreč med drugo klajo, in z vročo vodo (kropom) popari. Po tej krmi imajo krave obilo več in tudi boljšega mleka. Ovce dobé po nji bolj svilasto volno. Goveji živini se znajo tudi tanke murvine mladice med krmo mešati.

Kako pa z lajnom (blatom) svilnih črvičev?

Da niso svilorejci do zdaj blata svilnih črvičev tako obračali in porabljevali, kakor bi ga bili imeli, je njih lastna škoda. Lajno svilnih črvičev je po mnozih skušnjah dober gnoj; zato je vredno, da se bolj obračajo, ob času svilodine reje nabira in spravlja.

Gosenica odtegne listju, kar ga požre, le smolovino in cukrovino; vsi drugi deli ostanejo v blatu skup in se dajo za druge živali kakor klaja porabiti. Nabrano blato se na kakem zračnem kraju raztrese in dobro posuši. Ko je to dovršeno, se mora, da se drugih drobcev in druge šare očisti, skoz kako pripravno rešeto presejati; presejano se v žaklje ali kako drugo posodo vsuje in pod streho shrani za zimsko pičo (futer). Kdor pa to lajno za živinsko krmo rabi, mora le na to gledati, da ga enkrat preveč ne dá, sicer bi utegnilo živini več škodovati kakor koristiti, zakaj preveč vročine ima v sebi; jemlje naj se ga za kravjo krmo ali svinsko na enkrat le malo perišče. Med krmo se posuje in vrlo pomeša; močno se napne, če se z vodo polije. Živina tako napravljenega krmo kaj rada žre. Preišči se po nji jako upitajo.

To blato je pa tudi prav dober gnoj. Lahy močno segajo in tudi dobro plačujejo blato svilnih črvičev za živinsko pičo in gnoj.

Vprašamo po vsem tem zdaj: Ktero naše drevo se more murvi prištevati? Ali ne zasluži, da ga imenujemo žlahno drevo? — Da! Od svojega začetka do popolnega konca se dá na mnogovrstno rabiti. In koliko časa je bilo treba, da se je važnost in korist tega drevesa spoznala! In še dandanašnji se sém ter tje nevernih Tomažev ne manjka, kateri še ne vejo, ali bi se poprijeli murv ali ne. *) — Deljamo „z združenimi močmi“ in vnuki naši nas bodo blagoslovili!

V Celjovcu.

M. Tarmán.

Iz „Mitth. der Landw. G. in Kärnten.“

O krompirjevi bolezni.

Pred seboj imamo, kar dr. H. Knapp piše o krompirjevi bolezni. Pozvedil je vse, kar koli se je od leta 1845 do leta 1862 skušalo zoper to bolezen od požetve krompirjevca (krompirjevega perja) noter doli do gno-

*) Godí se murvam blizo tako, kakor se je iz začetka godilo krompirju. Morali so ljudi z briči, da so ga sadili, in premije so dajali takim kmetom, ki so ga pridno obdelovali. Čudno je to, pa resnica skoz in skoz. Vred.